

VĚRA NĚMEČKOVÁ

FRANTIŠEK VILÉM HORKÝ – BADATEL A REGIONÁLNÍ HISTORIK PŘELOMU 18. A 19. STOLETÍ¹

Abstract:

Since the second half of the 18th century, generations of intellectuals and sponsors have laid foundations of the contemporary Moravian historiography. Although the founders came from various material and social conditions, they pursued one common objective: the economic, cultural and scientific advancement of Moravia. An excellent knowledge of the Moravian history was the device and key for these people to discover their own capabilities. Beside the well-known founders of the Moravian historiography, many small researchers, fallen into oblivion today, worked hard in different regions for the common idea. František Vilém Horký was one of such renowned regional historians. His life and work is a telling example of an intellectual who arose from the poorest social stratum. He was able to free himself from gloomy situation, and to guarantee a reasonable material standard to his family by his diligence and tenacity. In addition to that, he started copying historically valuable documents and he drew and described various memorabilities. Thus, he created a vast family collection which was later on used by his talented son for publishing historical works. Manuscripts conserved until today are documenting the width of interest of this small intellectual living between 1764 and 1825.

Key words:

Moravia, historiography, regional historian, turn of the 18th–19th centuries

¹ Tento příspěvek svědčící o skromných počátcích moravské historiografie vznikl jako vzpomínka na studia na Katedře pomocných věd historických a archivnictví FF dnešní Masarykovy univerzity. Krásná léta jsme trávili ve společnosti takových vynikajících pedagogů a odborníků jako byli prof. J. Šebánek, S. Dušková, Jar. Mezník i jubilující doc. PhDr. Vladimír Vašků, CSc. a mnozí další. S poděkováním a přáním stálého zdraví a elánu do dalších let si dovoluji příspěvek panu docentu Vašků připsat.

Ačkoliv počátky moravské historiografie sahají hluboko do historie, je zřejmé, že současná bohatá produkce moravských historiků by nebyla možná bez základů, které za velmi těžkých podmínek postavily zejména generace vzdělanců, historiků a mecenášů konce 18. a 19. století. Právě v této době byly také založeny instituce,² jejichž cílem bylo povznesení Moravy jak v hospodářském, společenském, tak následně i kulturně-historickém smyslu. Mezi známá jména jako byl Mikuláš Aдаugt Voigt, Josef Vratislav Monse, Leopold Šeršník, Jan Petr Cerroni, Antonín Boček, Petr Chlumecký, Christian d'Elvert, Béda Dudík a mnohá další se řadí i jména dnes již málo známých nebo dokonce zapomenutých osobností, které stejně nadšeně pracovaly a vytvářely podmínky pro budoucí vytožené dílo směřující ke kompletnímu sepsání dějin Moravy. Sbíraly, opisovaly, kreslily a popisovaly všechno, co by mohlo napomoci uskutečnit cíl. Takovým mnohostranně činným byl i František Vilém Horký, otec ve své době známého moravského historika Josefa Edmunda Horkého.³ Zatímco o Josefu Edmundovi se v souvislosti s jeho neúspěšnou kandidaturou na českého zemského historiografa proti kandidatuře Františka Palackého přeci jen v novější odborné literatuře psalo,⁴ o jeho otci a aktivitách tohoto regionálního historika se k naší škodě již mnoho neví. Přesto život a dílo tohoto drobného moravského intelektuála nám názorně dokresluje dobu a kulturní i sociální poměry zejména druhé poloviny 18. století, kdy se tvořily základy současné moravské historiografie. O svém dětství nám František Vilém zanechal svědectví ve formě více jak třicetistránkové autobiografie, napsanou svěží květnatou němčinou.⁵ Osvětluje v ní zejména poměry rodiny, běžné životní situace a dobové nesnáze, které provázely cestu chudobného, ale nadaného dítěte za vzděláním a touhou něco v životě dokázat. Podobné životní peripetie potkaly i mnoho dalších vynikajících vzdělanců, kteří se vlastní vůlí a pílí vypracovali z nemajetných a neutěšených poměrů na výsluní vědy.

² Jednalo se zejména o Moravskoslezskou společnost pro zvelebení orby, přírodovědy a vlastivědy (k. k. mährisch-schlesische Gesellschaft zur Beförderung der Ackerbaues, der Natur- und Landeskunde), následně o Františkovo muzeum-dnešní Moravské zemské muzeum v Brně a menší různě zaměřená muzea vzniklá postupně po celé Moravě. Na konci 30. let 19. století byl založen i dnešní Moravský zemský archiv.

³ N ě m e č k o v á , Věra: *J. E. Horký – zapomenutá osobnost moravské historiografie*. In: Sto let od narození profesora Jindřicha Šebánka. Sborník příspěvků. Publikace Moravského zemského archivu v Brně. Nová řada, sv. 8. Brno 2000, s. 145–153.

⁴ M o r a v a , Jiří: *Palacký, Čech, Rakušan, Evropan*. Praha 1998, s. 80. K o ř a l - k a , Jiří: *František Palacký*. Praha 1998, s. 124.

⁵ Moravský zemský archiv Brno (=MZA), G 13 Sbíрка rukopisů Německého historického spolku, č. 445. Mylně uvedeno jako „*Autobiografie Josefa Edmunda Horkého, náčrt jeho mládti*“.

František Vilém Horký se narodil 17. září 1764 ve zcela českém kraji, ve Skrbni u Olomouce.⁶ Pocházel z velmi chudobné rodiny. Jeho otec byl vysloužilým císařským vojákem. Později, když se oženil, pracoval jako čeledín u sedláka pouze za byt a stravu, které však dostával velice málo. Matka za svobodna byla ve službě v Olomouci, kde se přiučila všem domácím pracím jako vaření, šití a tkaní. Zejména vaření a tkaní jí přinášelo do domácnosti alespoň malý finanční obnos, neboť o žních vypomáhala v kuchyni selce na statku, mimo sezónu tkala. Po Františku Vilémovi přišla za dva roky na svět jeho sestra Anna. Přírůstek do rodiny ještě znásobil její nouzi. Ale děvčátko po necelých dvou letech života zemřelo, což se stávalo v dané době poměrně často. O této smutné události čteme v autobiografii výrok vystihující zátěžovou situaci i životní postoj: „*Na jedné straně způsobila smrt bolest matčině srdci, na druhé straně ulehčila břímě bídý.*“⁷ Když dosáhl František pěti let věku, začal také pomáhat rodičům zajistit obživu alespoň tak, že předl. V době největší nouze mezi roky 1770–1772 musel jít dokonce jeho otec, jako mnoho jiných za této situace, žebrat.

Přestože patřili mezi nejchudší, od ostatních stejně chudých lidí se velmi lišili. Nikdy nechodili v otrhaných a špinavých šatech, což bylo zásluhou matky, a na rozdíl od jiných uměl otec jako bývalý císařský voják číst a psát. A tento svůj poklad ve volných chvílích předával svému synu. Brzy se však ukázalo, že chlapec je nadaný a že potřebuje soustavnější vzdělání.⁸ Proto jej uvědomělí rodiče poslali v osmi letech do školy v nedalekých Otoslavicích, kde byl učitelem otcův bratranec. Ale učitel o svého malého příbuzného moc nedbal ani po stránce výchovné, ani vzdělání. Sám zřejmě neměl mnoho znalostí a pedagogických schopností. Na děti byl velmi přísný a poslušnost si vynucoval tresty a bitím, jak bylo v tehdejších školách obvyklé. Proto Františka rodiče přihlásili do místní školy, kde sice museli platit školné ve výši jeden a tři čtvrtě krejcaru týdně, ale jako chudým jim byly odpuštěny všechny další povinnosti. Ve škole se učil vedle čtení a psaní také zpívat a hrát na housle, což výborně zvládal a tak jej učitel rád využíval při různých příležitostech k přivýdělku. Aby se naučil dobře německy a měl snadnější život a přístup ke vzdělání, poslal jej otec ve třinácti letech do Uničova k minoritům, kde byla zřízena nadace pro udržování dvou zpěváků. Zde zůstal do září roku 1780, kdy Uničov zachvátil velký požár, při kterém lehlo popelem kromě kostela, fary a školy také 103 domů

⁶ MZA, G 13, tamtéž, s. 3.

⁷ MZA, G 13, tamtéž, s. 12.

⁸ Jak je známo, základní školní docházku jako povinnou uzákonila až Marie Terezie na konci roku 1774. Ve školách ale hojně vyučovali vysloužilí vojáci, kteří sice uměli číst, psát a počítat, ale s výukou neměli žádnou zkušenost a s dětmi potřebnou trpělivost.

a 63 stodal.⁹ Od ledna následujícího roku odešel do Olomouce, kde se dostal do učení malířem. První jeho prací bylo míchání barev u příležitosti, kdy olomoučtí malíři zdobili tryznu za zesnulou císařovnu Marii Terezii.¹⁰ Okolo roku 1790 se oženil s malířkou Růženu Mückovou. Pocházela z německé evangelické rodiny.¹¹ Zřejmě ještě než se provdala, byla uznávána jako malířka portrétů. Hodně jezdila a portrétováním si vydělávala.¹² Manželé Horkých se usadili v Moravské Třebové, kde z počátku bydleli v nájmu v domě čp. 94. Zde se jim dne 9. července 1793 narodilo první dítě, děvčátko, které dostalo jméno Margareta Anna.¹³ Následně si koupili část domu čp. 84 v Zámecké ulici, kam se přestěhovali. Zde jejich dcerka ve čtrnácti měsících věku zemřela.¹⁴ V tomto domě se jim postupně narodili ještě dva chlapeci, z nichž staršího pokřtili jménem Josef Valentin.¹⁵ Rozrůstající se rodině již dosavadní dům nevyhovoval, a proto si koupili za 1200 zlatých dům čp. 39 v ulici U brány.¹⁶ Tady se jim pak postupně narodily ještě tři dcery, z nichž zůstala na živu pouze jedna.¹⁷ Rodinu zřejmě skromně ale dostatečně dokázal František Vilém Horký finančně zabezpečit, neboť v Moravské Třebové zastával hned několik funkcí. Asi nejdůležitější bylo jeho ustavení přísežným zeměměřičem.¹⁸ Dále vykonával povolání překladatele, malíře a restaurátora.¹⁹ Od roku 1796 zastával

⁹ MZA, G 13, tamtéž, s. 32.

¹⁰ Zde jeho autobiografie líčením onemocnění z jedovatých výparů končí. Další osudy Františka Viléma Horkého můžeme sledovat již pouze z úředních dokumentů, jeho rukopisných prací a dopisů, či ze svědectví a odkazů regionální literatury.

¹¹ MZA, G 150 Rodinný archiv rájeckých Salm-Reifferscheidtů, příloha k dopisu J. E. Horkého F. H. Salmovi z 9. 3. 1835.

¹² Literární archiv Památník národního písemnictví Praha (=LA PNP), Pozůstalost Maximiliana Millauera, sg. II/B/13, dopis J. E. Horkého z 19. 9. 1819.

¹³ MZA, E 67B Matriky, matrika narozených Moravská Třebová (1791–1808), č. 1667, f. 45; rejstřík č. 1693.

¹⁴ MZA, E 67B Matriky, matrika zemřelých Moravská Třebová (1791–1811), č. 1683, f. 52, rejstřík č. 1703.

¹⁵ Jedná se o pozdějšího historika Josefa Edmunda Horkého narozeného dne 4. 2. 1795. Jméno Edmund dostal při biřmování.

¹⁶ Státní oblastní archiv Zámorsk – Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli (=SOKA Litomyšl), Pozůstalost F. Fritschera: Hausbeschreibung der Stadt Trübau, s. 60.

¹⁷ MZA, E 67B Matriky, matrika narozených, tamtéž, f. 168.

¹⁸ V současné době se tato funkce dá přirovnat k výkonu geodetů.

¹⁹ MZA, G 12 Cerroniho sbírka, kart. č. 239, č. j. 205, dopis J. E. Horkého Hospodářské společnosti z 20. 4. 1818.

úřad městského důchodního, v němž setrval až do své smrti.²⁰ Zemřel 30. června 1825.²¹ Jak rozsáhlé dílo po sobě jako malíř zanechal, není dnes již zcela zřejmé. Namaloval oltářní obraz sv. Jana Nepomuckého a sv. Barbory v Kosteletě ve Starém Městě, dále roku 1804 ve farním kostele v Boršově obraz sv. Floriana, v kostele v Kladkách obraz nanebevzetí panny Marie a v piaristickém kostele v Moravské Třebové obraz sv. Josefa.²²

Z pohledu moravské historiografie je však mnohem cennější jeho záliba v regionálních dějinách. Jako jeden z prvních ve svém okolí se František Vilém začal zajímat nejen o všeobecně vyzdvihoivanou historii Moravy, ale i o historii města, ve kterém s rodinou žil. Po celých dvacet let sbíral a sepisoval materiál vztahující se k dějinám Moravské Třebové.²³ Tato činnost mu byla ve své době podkladem pro citované čtyřsvazkové dílo – *Chronologické dějiny města a panství Moravské Třebové* napsané v letech 1812–1821.²⁴ Zajímal se také o práci Schwojovu a byl nejen pilným dodavatelem materiálu k jeho Moravské topografii, ale vypracoval k ní také četné a cenné dodatky, které byly publikovány v časopise Brüner Wochenblatt.²⁵ Psal i různá historická pojednání, které často uveřejňoval rovněž v tomto časopise. Vedle toho přispíval i do Hormayerova Archivu a Taschenbuchu.²⁶ Svě práce psal německy, zlomky jsou psány latinsky – většinou se jedná spíše jen o opisy a poznámky, jen jeden rukopis je psán česky, a to *Rejstřík dle abecedy všech bylin lékařství*.²⁷ Česky psané marginálie sporadicky nacházíme i u některých německých rukopisů. Svoji všestrannou činností a znalostmi v oboru historie si F. V. Horký získal ve svém okolí všeobecné

20 SOKA Litomyšl, Městský úřad Moravská Třebová, č. 1004–1042, účty důchodu z let 1790–1826.

21 MZA, E 67B Matriky, matrika zemřelých, č. 1685, f. 32.

22 *Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart*, begründet von Ulrich Thiemer und Felix Becker. Leipzig 1924, s. 512. Welzl, Hans: Kleiner Beitrag zur Kunstgeschichte unseres Heimatlandes, separát, (otištěno z Zeitschrift des Mähr. Landes-Museum, sv. VI), Brünn 1906, s. 26.

23 MZA, G 13, sg. 323: Anmerkung. (materiál k dějinám Moravské Třebové), 8 sv. (1800–1820).

24 MZA, G 13, sg. 322: Historisch, diplomatisch, chronologische Notizen und Beiträge zur Geschichte der Stadt und Herrschaft Mährisch Trübau. (Chronologické dějiny města a panství Moravské Třebové), /1812–1821/, 4 sv.

25 *F. W. Horky's Marginalien zu Schwoy's Topographie Mähren zu dem ersten Bande*. In: Brüner Wochenblatt, 1826, s. 116, 128, 132, 136, 140, 144, 148, 152, 156, 160, 164, 168, 172, 176, 180, 184, 188, 192, 196, 204, 208, 212, 216, 220, 224, 228, 232.

26 Jednalo se o časopisy: Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst. Wien 1815–1828 a Taschenbuch für die Vaterländische Geschichte. Wien 1820–1832.

27 MZA, G 10 Sbirka rukopisů zemského archivu, č. 399.

uznání. Proto jej moravsko-třebovský děkan Jan Philipp požádal o vyhotovení katalogu farní knihovny.²⁸ Součástí této knihovny byly také knihy, které dlouho ležely ve farním sklepě. Při katalogizaci F. V. Horký zjistil, že právě tato část farní knihovny je mimořádně cenná. Ukázalo se, že se jednalo o proslulou knihovnu, kterou založil někdejší pán a majitel moravsko-třebovského panství humanista Ladislav z Boskovic a kterou o sto let později rozhojnil Ladislav Velen z Žerotína.²⁹ Horký o tomto svém jedinečném objevu napsal pojednání do Hormayerova „Archivu“.³⁰ Současně pak začala Ladislavova knihovna velmi přitahovat. To knihovně bylo ale na škodu. Již v roce 1818 po návštěvě profesora Meinerta knihovna postrádala tři vzácné rukopisy, které si Meinert vypůjčil, ale zpět je nikdy nevrátil.³¹ Také návštěvy jiných historiků-vlastenců, mezi nimi i návštěvu Antonína Bočka ve čtyřicátých letech 19. století, pocítila knihovna stejným způsobem. Vzhledem i k dalším velmi pohnutým osudům této staré knihovny měl a dodnes má Horkého katalog velký význam právě proto, že zachycuje téměř původní stav knihovny po třicetileté válce.³²

František Vilém také hodně cestoval a na svých cestách si kreslil náčrtky erbů, hradů, klášterů, opisoval nápisy na zvonech a jiných památkách. Při návštěvách v archivech si dělal výpisky z matrik, městských knih a z dalších archiválií. Opisoval zajímavé listiny, sbíral pečeti, rukopisy, staré tisky a ty památky, které vykazovaly alespoň známku starobylosti.

²⁸ Originál katalogu byl do nedávné doby uložen na římsko-katolické faře v Moravské Třebové. Opis katalogu daroval Josef Edmund Horký hraběti Antonínu Mitrovskému, který jej ponechal ve své knihovně ve Vízenberku.

²⁹ Po bitvě na Bílé Hoře byl Ladislav Velen nucen opustit svoje statky, které přešly do rukou Karla z Lichtensteinu. Nový majitel se naopak velmi snažil zničit všechny tzv. kacířské knihy. Srov. G r o l i g , Moritz: *Die Bibliothek des Ladislaus von Boskowitz (1485–1520) in Mährisch Trübau*. Wien 1904, (separát, In: *Mitteilungen des Öster. Vereins für Bibliothekswesen*, roč. 7, 1904), s. 4.

³⁰ I výzkum z druhé poloviny 20. století prokázal, že se jednalo o velmi vzácnou a jednu z nejslavnějších šlechtických knihoven na Moravě. Srov. D o k o u p i l , Vladislav: *Dějiny moravských klášterních knihoven ve správě Univerzitní knihovny v Brně*. Brno 1972, s. 66.

³¹ Byly to rukopisy, které obsahovaly Kosmovu kroniku, Pulkavovu kroniku a Moravsko-českou kroniku, které se našly zcela náhodně až roku 1901 ve vízenberské knihovně hraběte Mitrovského, zakoupené pro archiv města Brna. Srov. G r o l i g , M.: *Die Bibliothek*, s. 4.

³² Nejstarší část Ladislavovy knihovny vyměnila fara v Moravské Třebové roku 1853 s rajhradským klášteřem za novější teologickou literaturu. Roku 1925, kdy se klášter ocitl ve finanční tísní, zastavil převážnou část inkunábulí knihovny mimo území našeho státu. Horkého Katalog knihovny proto s úspěchem může posloužit při rekonstrukci Ladislavovy knihovny a konkrétní zjištění úbytku titulů. Srov. D o k o u p i l , Vl.: *Dějiny*, s. 71.

Z takto získaného materiálu založil rodinnou sbírku,³³ ze které pak čerpal látku ke svým historickým pracím jak on sám, tak později hlavně jeho syn Josef Edmund. Sbírkou sloužila i všem spřáteleným badatelům, kterým svoje poznatky za svého života poskytovali. Následně i ostatním pozdějším zájemcům o historii mohly posloužit jako prvotní informace alespoň ty části, které se ze sbírky zachovaly. Jistě nebude bez zajímavosti uveřejnit na tomto místě soupis oněch rukopisných prací Františka Viléma Horkého, které jsou badatelsky dostupné. Názorně nám mohou poskytnout přehled nejen o zájmu drobného regionálního historika, ale také odpovědět na otázku kolik času a finančních prostředků jemu podobní lidé vložili dobrovolně do vidiny lepších časů a vytváření podmínek pro snadnější, systematickou, historickou práci. Z tohoto úhlu pohledu pak každý sebemenší dobový materiálový příspěvek má i dnes svoji společenskou i historickou hodnotu.

Seznam rukopisných prací Františka Viléma Horkého /vytvářených v letech 1800–1825/:

a) Moravský zemský archiv Brno, G10 Sbírkou rukopisů zemského archivu

1/ sg. 399: Rejstřík, v kterýmžto dle abecedy všechny byliny, lékařství a mnohé potřebné k vědomosti obzvláštní vybrané věci z jistého herbáře. Moravská Třebová 1806, 59 f.

b) Moravský zemský archiv Brno, G 13 Sbírkou rukopisů Německého historického spolku

2/ sg. 34: Aus dem hohentstädten Archiv-Schriften. (Výpisy z archivů v Zábřehu na Moravě 17.–18. stol.), 1810, 102 f.

3/ sg. 321: Tagebuch eines Brüner Bürger über der Kriegsangelegenheit von Anfang des Zeitraumes als die französische Truppen nach Brünn eingerückt sind 1805. (Deník francouzské invaze v Brně roku 1805.) Horkého opis kroniky neznámého autora (Schindler?), /1805–1825/, 1 sv.

4/ sg. 322: Historisch, diplomatisch, chronologische Notizen und Beiträge zur Geschichte der Stadt und Herrschaft Mährisch Trübau. (Chronologické dějiny města a panství Moravské Třebové), /1812–1821/, 4 sv.

5/ sg. 323: Anmerkung. (Materiálie k dějinám Moravské Třebové.), /1800–1820/, 8 sv.

6/ sg. 324: Auszüge, Abschriften aus den in Stadt Tribauer Archive befindlichen Acten. (Materiálie k dějinám Moravské Třebové, pokračován sg. 323.), 1sv.

7/ sg. 325: Abschrift des Stadtbuches sg. T. (Opis městské knihy moravsko-třebovské sg. T 1373-1554.), /1820/, 1sv.

³³ Větší část této sbírky je dnes nenávratně ztracena. Menší část je uložena v MZA ve fondu G13, G10 a drobnosti v dalších archivech, které se nacházely poblíž míst pobytu Josefa Edmunda Horkého.

8/ sg. 369: Dubiczko. (Dějiny obce Dubicka na Zábřežsku), /1825/, 24 f.
 9/ sg. 372: Beiträge zur Geschichte Dubitzker Pfarr und Kirche, bezettelt, Extract. (Listinář obce Dubicka na Zábřežsku-dle materiálu v zábřežském archivu.), /do r. 1825/, 1 sv.

10/ sg. 373: Auszüge aus Lettowitzer Stadtbüchern. (Výtahy z letovic-
 ých městských knih.), /do r. 1825/, 49 f.

11/ sg. 374: Posoržitz. (Příspěvky k dějinám Pozořic.), /do r. 1825/, 18 f.

12/ sg. 375: Auszüge aus Prossnitzen Begabnussbeuten. (Výtahy z pro-
 stějovských privilegií 1491, 1494, 1496, 1516.), /do r. 1825/, 6 f.

13/ sg. 377: Aus einer M. S. Memorabilis Metropolis Moraviae Olomucii, so auch Extract aus einem uralten Manuscripto bezettelt ist, kommt unter anderem vor, dass um Jahr 1432 das Kloster Hradisch eingenommen worden. (Výtahy z rukopisu Memorabilis Metropolis Moraviae 1432–1567.), /do r. 1825/, 3 f.

14/ sg. 378: Auszüge aus der Gewitscher Kirchen-Matrik N°1 vom Jahre 1658. (Výtahy z jevičských matrik 1658 ad.), /do r. 1825/, 18 f.

15/ sg. 387: Boskowitz-Auszug aus dem Boskowitz Stadtbuche ohne Titel vom Jahre 1484, böhmisch. (Výtahy z nejstarší boskovické městské knihy 1484.), /do r. 1825/, 17 f.

16/ sg. 390: Beschreibung deren in den denorten Kloster Maria Kron sonst Krasikov oder Budigsdorf gewesen, und bis here noch dasselbst, zu Tattenitz und in den ruineten Kloster dann in Gross Triebendorf befindlichen drei Glocken. (Popis zrušeného kláštera Mariakron u Krasíkova.), /do r. 1825/, 8 f. (včetně 3 kreslených obrázků a 2 nápisů na zvonech.)

17/ sg. 444: Mährisch-Trübau. Historische Daten und Privilegien. (Příspěvky k dějinám Moravské Třebové.), /do r. 1825/, 59 f.

18/ sg. 456: Vincenz Fickers: Historia oder Bescheribung der Hochfürstlichen Bischöftlichen Stadt Müglitz. (Ficker Vincenc: Dějiny města Mohelnice.), Horkého opis pořizený 5. 2. 1806, 42 f.

19/ sg. 458: Beiträge zur Hauschronik für Herknerischen Haus in der Stadt Mährisch Trübau. (Kronika Herknerova domu v Moravské Třebové.), /do r. 1825/, 1 sv.

20/ sg. 572: Sbíрка znaků moravské šlechty. /do r. 1825/, 1184 f.

c) SOKA Svitavy se sídlem v Litomyšli: Pozůstalost Fr. Fritschera z Moravské Třebové (Rukopisné materiály k dějinám města Moravská Třebová.)

21/ č. 2: Historische Notitzen über Bier-, Brau- und Schankgerichtigkeit der Stadt Mährisch Tribau mit besonderer Quellen gezogen. /1820/, 1 sv.

d/ Farní knihovna v Moravské Třebové:

22/ Verzeichnis der in der Stadt Tribauer Pfarrkirchenbibliothek befindlichen Büchern. (Katalog farní knihovny v Moravské Třebové.), 1815, 1 sv.

FRANTIŠEK VILÉM HORKÝ – FORSCHER UND REGIONALHISTORIKER DER JAHRHUNDERTWENDE VOM 18. ZUM 19. JAHRHUNDERT

Die Grundsteine der gegenwärtigen mährischen Historiographie wurden von Generationen der Intellektuellen und Mäzene seit der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts gelegt. Obwohl die Gründer aus verschiedenen Vermögens- und Gesellschaftszuständen stammten, ein Ziel verband sie alle, und zwar der ökonomische, kulturelle und wissenschaftliche Aufstieg Mährens. Das vollkommene Kennenlernen der mährischen Geschichte wurde für sie zum Mittel und Schlüssel, ihre eigenen Fähigkeiten zu entdecken. Außer bis heute bekannten Gründer der mährischen Geschichtsschreibung arbeiteten fleißig zum Nutzen der gemeinsamen Idee auch viele heute schon unbekannte regionale Forscher. Zu anerkannten Regionalhistorikern gehörte auch František Vilém Horký. Sein Leben und Werk ist ein anschauliches Beispiel eines kleinen Intellektuellen, der aus der ärmsten Gesellschaftsschicht aufgegangen ist. Er wurde fähig, sich von den unerfreulichen Zuständen zu befreien, und dank seinem eigenen Fleiß und seiner Zähigkeit seine Familie in eine materielle Sicherheit zu bringen. Noch dazu, er begann auch verschiedene historisch wertvolle urkundliche Denkmäler zu kopieren, verschiedene Sehenswürdigkeiten zu zeichnen und zu beschreiben. Auf diese Weise schuf er eine Familiensammlung, die später auch seinem begabten Sohn als ein Grund historischer Publikationen diente. Die bis heute erhaltenen Handschriften verdeutlichen die Interessenbreite dieses zwischen den Jahren 1764 und 1825 lebenden Intellektuellen.

